

บทที่ 14

โทษอาญา

สภาพบังคับของกฎหมาย ที่ใช้กับผู้กระทำความผิดใน
ทางอาญา เราเรียกว่า โทษ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 กำหนดโทษอาญา
ไว้ 5 สถาน ซึ่งเรียงลำดับจากสูงไปหาค่า ลดหลั่นกันลงมา ดังนี้

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

ดังนั้นสภาพบังคับต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากโทษทั้ง 5
ประการนี้แล้ว ก็ไม่ใช่โทษในทางอาญา แต่อาจเป็นวิธีการเพื่อความ
ปลอดภัย เช่น การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกัน-
ทัณฑ์บน คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

การกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนี้ เป็นอำนาจ
เฉพาะของศาลเท่านั้น ซึ่งผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในพระ
ปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ที่ว่าการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำ
ความผิดเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลนั้น เราเอาหลักมาจากไหน เพราะ
มาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก็ไม่ได้บอกไว้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่
ของศาล คำตอบก็คือว่า เราเอาหลักมาจาก มาตรา 20, 22, 24,
28, 32 และมาตรา 35 ซึ่งเป็นบทบัญญัติสนับสนุนไว้ว่าเป็นอำนาจ

หน้าที่ของศาล ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำผิดในลักษณะอย่างเกี่ยว
กันกับศาล ซึ่งกระทำโดยองค์กรอื่น หรือคณะบุคคล หรือบุคคลอื่น โดย
อาศัยอำนาจที่กฎหมายได้ให้ไว้ ก็มีใช่เป็นการลงโทษตามประมวลกฎหมาย
อาญา เช่น การลงโทษโดยคณะปฎิวัติ หรือการลงโทษโดยคณะปฏิรูป
การปกครองแผ่นดิน การลงโทษโดยคณะบุคคล หรือบุคคล เหล่านี้ ถือว่า
เป็นการลงโทษในทางปกครอง โดยอำนาจบริหาร

จุดประสงค์ของการลงโทษ

โดยที่มนุษย์ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวคนเดียวได้
เพราะลำพังตัวคนเดียวไม่สามารถจะสนองตอบความต้องการ และความ
ปรารถนาของเขาเองได้ทุกอย่าง เพราะมีอุปสรรคนานานับประการ
เช่น ขาดความสามารถในก้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ก้าน ขาดพลังกำลัง
ที่พอเพียง ขาดเวลา หรือขาดความอดทน เป็นต้น ฉะนั้นมนุษย์
จึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพื่อจะไ้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ เมื่อ
มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้สังคมมีความเป็น
ระเบียบเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี
กฎหมายกำหนดและรับรองในเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน พิทักษ์ชีวิต
ทรัพย์สิน และสิทธิต่าง ๆ ของพวกเขา ดังนั้นการที่จะให้กฎหมายมี
ความศักดิ์สิทธิ์ หรือมีประสิทธิภาพในอันที่จะต่อสู้กับอาชญากรรมต่าง ๆ
จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีบทลงโทษ นักอาชญาวิทยาได้ให้ความ
เห็นว่า การลงโทษนั้นมีจุดประสงค์หลักอยู่ 3 ประการ กล่าวคือ

1. เพื่อเป็นการแก้แค้น
2. เพื่อเป็นการยับยั้ง
3. เพื่อเป็นการอบรมกลับคนให้เป็นคนดี

1. การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น

จุดประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นนี้ มีรากฐานมาจากหลักที่ว่า สังคมมีสิทธิที่จะแก้แค้นต่อผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายได้ การตอบแทนต่อผู้ที่ฝ่าฝืนเป็นการแก้แค้นของสังคมต่ออาชญากร ฝ่ายที่เชื่อว่าการลงโทษเป็นการแก้แค้นได้เสนอความคิดว่า มนุษย์สามารถที่จะควบคุมตนเองให้กระทำผิดในสิ่งที่ถูกต้องได้ ฉะนั้นมนุษย์ก็ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำทุก ๆ อย่างของเขา ฉะนั้นหากเขาเลือกที่จะฝ่าฝืนกฎหมาย สังคมก็มีความรับผิดชอบที่จะแก้แค้นเขาได้เช่นเดียวกัน จากประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าการแก้แค้นนี้เป็นจุดประสงค์ใหญ่ที่สุดอันเดียวสำหรับการลงโทษแต่ในสมัยปัจจุบัน นักอาชญาวิทยา นักสังคมวิทยา ซึ่งมีนักกฎหมายเป็นผู้นำส่วนมาก จะมีความคิดเห็นเลยออกไปจากหลักการแก้แค้นจากสังคมนี้ พวกเขาชี้ให้เห็นว่า อาชญากรส่วนมากที่ฝ่าฝืนกฎหมายนั้น เป็นเพราะสภาพประสาท หรืออารมณ์ของเขานั้นไม่ปกติ บางคนอาจประกอบอาชญากรรม เพราะมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมบังคับ ซึ่งเขาไม่มีทางเลือกอะไรอีกแล้ว นอกจากประกอบอาชญากรรม บางคนก็ไม่สามารถที่จะประพฤติตนให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายได้ ในบางครั้งก็ต้องประพฤติตนเหินห่างไปนอกกรอบของกฎหมาย

2. การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้ง

จุดประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้ง ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลเอาเยี่ยงอย่างในอันที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอีก แต่ก็มีความเชื่อที่นำคิดว่า อัตราโทษเท่าใดจึงจะเป็นการเพียงพอที่จะยับยั้งอาชญากรรมได้ การข่มขู่ด้วยโทษประหารชีวิต จะมีประสิทธิภาพพอที่จะยับยั้งอาชญากรรมใดหรือไม่ หรือจะต้องใช้เวลานานเท่าใดที่จะคุมขังอาชญากร

นานพอที่จะยับยั้งอาชญากรรมได้

3. การลงโทษเป็นการอบรมกลับคนให้เป็นคนดี

จุดประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการอบรมให้กลับคนเป็นพลเมืองดี มีข้อที่น่าสังเกตอยู่ 2 ประการ คือ

1. สาเหตุของอาชญากรรมสามารถค้นหาและช้จักได้
2. การลงโทษควรจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละบุคคลมากกว่าความร้ายกาจของอาชญากรรมคนหลายประเภทอาจจะประกอบอาชญากรรมชนิดเดียวกัน แต่สภาพแวดล้อมของแต่ละการกระทำจะต่างกัน ซึ่งจะต้องมีการศึกษาผู้ใหญ่แน่ ฉะนั้นจึงไม่เป็นการสมควรเลยในอันที่จะลงโทษตามชนิดของความผิด คำพิพากษาของศาลยุติธรรมอาจจะดีสำหรับอาชญากรคนหนึ่ง แต่อาจจะรุนแรงสำหรับอาชญากรคนอื่น ๆ ได้ แต่จุดประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการอบรมให้กลับคนเป็นคนดีนี้ ก็เป็นการยากเหมือนกันที่จะบรรลุจุดประสงค์ได้ เพราะสาเหตุของอาชญากรรมนั้น เราอาจไม่รู้จักก็พอที่จะช้จักสาเหตุนั้นหมดไปจากอาชญากรได้ ถึงแม้ว่าเราจะมี ความเข้าใจมากกว่าแต่ก่อนก็ตาม นอกจากนี้ยัง เป็นการยากอีกเหมือนกันที่จะให้มีการยอมรับกันอย่างทั่วไป ถึงแนวความคิดที่ว่า การกำหนดโทษนั้นขึ้นอยู่กับตัวบุคคลแต่ละคนมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับชนิดของความผิด.

ส่วนที่ 1.

โทษประหารชีวิต

มาตรา 19 บัญญัติว่า " ผู้ใดทอ้งโทษประหารชีวิต
ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย "

โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุด และมีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล แต่วิธีการประหารชีวิตก็เปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ แต่วิธีใดจะเหมาะสมที่สุดในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในสมัยก่อนการประหารชีวิตของประเทศไทยเรามีหลายแบบด้วยกัน ซึ่งตามกฎหมายลักษณะกบฏศึก การฆ่าชนิกทรมานัน มีถึง 21 วิธี เช่น " ให้ต่อยกระบานศีรษะ เลิกออกเสีย แล้วให้เอาศีรษะก่อนเหล็กแดงใหญ่ ใส่ลงในหมันสมองศีรษะพุ่งพุ่งขึ้น กิ่งหม้อเคี้ยวน้ำสม พอมให้นอนลงข้าง ๆ หนึ่ง แล้วเอาหลาวเหล็กทอกลงไปในช่องหูให้แน่นกับแผ่นหิน แล้วจับเท้าทั้งสองหันเหินไปตั้งบุคคลท่าทางเวียน ให้เคี้ยวน้ำมันในพุงพลาณ แล้วรคสากลงมาแต่ศีรษะกว่าจะตาย ให้เอาขวานผ่าอกทั้ง เป็นแหกออกทั้งโครงเนื้อ สฐานหนึ่ง หรือ ให้ตีด้วยไม้ตะบองสั้น ตะบองยาว จนกว่าจะตาย เป็นต้น และนอกจากนี้ก็ยังมีการฆาชนิกที่ไม่ทรมาน ไ้แก่ การตัดศีรษะด้วยดาบ ถ้าเป็นเจ้าก็ใส่ลงแพร แล้วหุบควยทอนไม้จันทร์

การประหารชีวิตในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำการประหารชีวิตนักโทษกันที่ ป่าช้าวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์ ท่าเตียน) ต่อมาย้ายมาที่วัดโลก (วัดพลับพลาไชย) แล้วย้ายมาที่วัดมัทกะสัน ริมคลองแสนแสบ แล้วย้ายไปประหารที่วัดโลกอีก แล้วก็ย้ายมาที่วัดภาณี ริมคลองแสนแสบ ถนนเอกมัย และวัดบางปลากด อำเภอพระประแกง จังหวัดสมุทรปราการ ตามลำดับ

ถ้าเป็นเจ้านาย ทำการสำเร็จโทษที่วัดพุทธมณฑล สำเพ็ง โดยการใส่ถุงแพร แล้วหุบกัวย้อนจันทร์ แต่ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา การประหารชีวิตอาจใช้โดยการแขวนคอ ซึ่งเคยนิยมกันมาก และบางรัฐยังมีใช้จนถึงปัจจุบันนี้ บางรัฐเปลี่ยนมาใช้แก๊สหรือใช้ปืนยิง หรือเก้าอี้ไฟฟ้า ประเทศในยุโรปหลายประเทศก็ได้เปลี่ยนการลงโทษประหารชีวิต จากใช้เครื่องกิโยติน (GUILLOTINE) คือเครื่องสับคอให้ขาด มาเป็นการแขวนคอ สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาของเรา ให้ใช้วิธีการเอาไปยิงเสียให้ตาย การเอาไปยิงเสียให้ตายนี้ บ่อมหมาหมายถึงการยิงด้วยปืนอย่างเฉี่ยว ไม่ใช่ยิงด้วยลูกชน ส่วนจะใช้ปืนอะไรยิงนั้น เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย โดยเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์เป็นผู้ดำเนินการ แต่โทษประหารชีวิตนั้น เมื่อศาลพิพากษาแล้ว จะนำตัวไปประหารชีวิตทันทียังไม่ได้ จะต้องปฏิบัติตามวิธีการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เสียก่อน คือ

1. โทษประหารชีวิตที่ศาลชั้นต้นพิพากษา แม้จะไม่มีการอุทธรณ์ (คดีอาญาถ้าจะอุทธรณ์ต้องอุทธรณ์ ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาโดยชอบ) ซึ่งโคบหลักแล้ว ถือว่าคดีถึงที่สุด แต่ในกรณีโทษคงกล่าวถึงถึงที่สุดยังไม่ได้ ศาลชั้นต้นจะต้องส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาอีกชั้นหนึ่ง เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืนให้ประหารชีวิตแล้ว จึงจะถือว่าคดีถึงที่สุด ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245

2. เมื่อคดีถึงที่สุดให้ประหารชีวิตแล้ว จะต้องรอการประหารไว้ก่อนจะกว่าจะพ้น 60 วัน นับตั้งแต่วันฟังคำพิพากษา ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสจำเลยถวายเรื่องรวขอพระราชทาน

อภัยโทษ ตามวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 และถ้าจำเป็นเป็น
หญิงมีครรภ์ ต้องรอการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะคลอดบุตรเสียก่อน ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 และถ้าจำเป็น
วิกลจริตก่อนการประหารชีวิต ต้องรอการประหารไว้จนกว่าจะหาย
และถ้าหายภายหลัง 1 ปี นับตั้งแต่ศาลพิพากษาถึงที่สุด ก็ให้ลดโทษลง
เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ตามมาตรา 248 และในขณะที่รอการประหาร
ชีวิตอยู่นี้ ศาลมีอำนาจส่งตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่วิกลจริต ไปเข้ารับ
การรักษายังสถานรักษาพยาบาลได้

ส่วนวิธีการยื่นเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษ
เปลี่ยนโทษหนัก มาเป็นโทษเบา หรือลดโทษ ต้องเป็นการหลุดเกล้า
ถวายเรื่องราวต่อองค์พระมหากษัตริย์ และตามทางปฏิบัติจะต้องยื่น
เรื่องราวต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามมาตรา 259 ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และถ้าผู้ถวายเรื่องราวถูกจำคุกอยู่ใน
เรือนจำ ผู้นั้นจะยื่นเรื่องราวต่อพิศคี หรือผู้บัญชาการเรือนจำ ก็ได้
เมื่อได้รับเรื่องราวแล้ว พิศคี หรือผู้บัญชาการเรือนจำ ต้องออกไปรับ
ให้แก่มุขยื่นเรื่องราว แล้วต้องรีบส่งเรื่องราวขึ้นไปยังรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย แล้วรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่
นำความขึ้นกราบบังคมทูลถวายเรื่องราวต่อองค์พระมหากษัตริย์ (ตาม
ความในมาตรา 260 และมาตรา 261 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา) ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงยกเรื่องราวขึ้นเสีย ก็จัดการ
ประหารชีวิตก่อนกำหนด 60 วันได้ และการถวายเรื่องราวนี้
ถวายได้ครั้งเดียวเท่านั้น แต่ถ้าเป็นโทษอย่างอื่นที่มีโทษประหารชีวิต
ถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษได้หลายครั้ง แต่ถ้าถูกยก
โทษหนึ่งแล้ว จะยื่นใหม่อีกไม่ได้ จนกว่าจะพ้น 2 ปี นับตั้งแต่วันถูกยก
ครั้งก่อน

โทษประหารชีวิตนี้ มีข้อโต้แย้งกันมากมายว่า ไม่ควรมี
โดยอ้างว่า

1. เมื่อได้ตัดสินลงโทษไปแล้ว หากปรากฏว่ามี
การผิดพลาด ย่อมไม่มีทางแก้ไขให้กลับคืนสภาพเดิมได้ เพราะผู้ถูกลงโทษ
ได้ตายไปแล้ว ต่างกับโทษจำคุก ถ้าปรากฏว่า ผู้ต้องโทษไม่มีความผิด
ก็อาจอภัยโทษให้ได้

2. เป็นการนิทลัทธกมนุษย์ธรรม และศีลธรรม ที่
มนุษย์ต้องมาสังหารกันเอง เป็นบาป

3. เป็นการลงโทษในทางแก้แค้น ไม่ได้ผลใน
ด้านการศึกษา เพราะความผิดที่มีโทษประหารชีวิตนี้ ได้มีมาแต่
โบราณกาลแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดก็ไม่ไ้ลดลงเลย สถิติอาชญากรรม
ทุกวันนี้ ความผิดอุกฉกรรจ์ก็มีไ้ลดน้อยลง

ส่วนฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต ก็มี
เหตุผลน่ารับฟังเหมือนกัน โดยให้เหตุผลว่า

1. การที่มีโทษประหารชีวิตไว้ สามารถยับยั้ง
ความผิดร้ายของผู้ผิดจะกระทำความผิดไ้มาก เพราะเป็นขรรคมคาของ
มนุษย์ย่อมจะรักตัวกลัวตายด้วยกันทั้งนั้น ถ้ากระทำความผิดไป เขาจับไ้ก็
ต้องถูกประหารชีวิต เมื่อผิดแล้วอาจจะไม่คุ้ม ก็คงไม่กล้าทำความผิด

2. ขณะที่ยังมีโทษประหารชีวิตอยู่ คดีอุกฉกรรจ์
ก็เกิดขึ้นมากมาย ทั้งนี้ถ้ายกเลิกโทษประหารชีวิตไปเสียแล้ว ก็ไม่
สามารถคำนวณไ้ว่า คดีอุกฉกรรจ์จะเพิ่มอีกสักเท่าไ้

3. ผู้กระทำความผิดบางคน หากจะลงโทษ
อย่างอื่น ก็ไม่เหมาะสมกับความโหดร้ายของมัน เช่น คดีที่ผู้กระทำความผิด

มีใจคอโททเหี้ยมฉึกมนุษย์ ซำคนตายคราวเหี้ยวหลาย ๆ คน โขยมีการวางแผนตระเตรียมการไว้วงหน้า เมื่อเขำคูกแล้งยังซำนักโททควยกันตายอื่ก หรือยังจับผู้คุมซำเสียวอย่างโททเหี้ยม กิ่งนี้ถำเรำจะยังมีจำคูกอยู่ ก็ไม่มีประโยชน์ เปลืองงบประมำณแผนคิน ควรซำเสียวให้ทขม

สำหรับผู้เขียนนั้นเห็นว่ำ ไม่ควรยกเลิกโททประหารชีวิต เพราะว่ำ

1. การลงโททประหารชีวิตนั้น ผู้พิพำทขมย้อมไตร่ตรองอย่างละเอียด และเมื่อศาลชั้นก้นโก้ตัดสินแล้ง ก็ยังต้องส่งไปให้ศาลอุทธรณ์ พิจำรณำพิพำทขมอื่กชั้นหนึ่ง บางทีก็ไปถึงศาลฎีกำ กิ่งนั้นโอกำสฉึกพลำดย้อมเหี้ยวขึ้นไ้ยาก
2. ในขำงประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา มีขำงรัฐ เช่น วอชิงตัน โ้เคยยกเลิกโททประหารชีวิตไปแล้ง แต่ก็ไ้นำกลับมำใช้อื่ก แสดงว่ำยังเห็นว่ำโททประหารชีวิตยังมีประโยชน์ในขำงที่ จะยับยั้งอำชฎำกรรมโก้ ถึงแม้จะไม่ไ้ดลมำกนัก ก็ยังคิดว่ำไม่มีเสียวเลย
3. การมีโททประหารชีวิตไว้ ย้อมทำให้ประชาชนผู้หำกนโ้ยสุจริตฉึกชีวิต ซึ่งจะเป็นผลทำให้สังคมสงบสุข
4. โททประหารชีวิตมีความเหี้ยวฉึกในการป้องกันกรำกระทำควำมฉึกอื่ก เพราะผู้กระทำไม่มีโอกำสกลับมาเป็นขำคกรไ้ อื่กแล้ง แต่โททจำคูกนั้น นักโททอำจะหลบหนีออกมาไ้ หรือไ้รับการอภัยโทท หรือเมื่อพนโททจำคูกแล้ง ก็ไม่แน้นักว่ำจะเลิกกระทำควำมฉึกไ้
5. โททประหารชีวิตเป็นการลงโททที่ประหัยคกว่า โททจำคูกตลอดชีวิต ไม่เปลืองงบประมำณแผนคิน ไม่ต้องสรำงคูกเพิ่มขึ้น

6. โทษประหารชีวิตก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตของผู้รักษากฎหมาย ถ้าหากไม่มีโทษประหารชีวิตแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายก็จะเสี่ยงกับการที่ถูกรายฆ่าตาย ในขณะที่เขาทำการจับกุม เพราะคนร้ายอาจจะยิงเจ้าหน้าที่เสียก็ได้ แต่เมื่อมีโทษประหารชีวิตคนร้ายยอมทราบดีว่า ถ้าเขาเจ้านักงานในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ มีโทษสถานเดียว คือ ประหารชีวิต ดังนั้นคนร้ายก็เกรงกลัวอาจไม่สังหารเจ้าหน้าที่

7. โทษประหารชีวิตก่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชีวิตของตัวประกัน ซึ่งอาชญากรยอมทราบดีว่า ถ้าเขาสังหารตัวประกัน เขาก็จะต้องรับโทษประหารชีวิต ซึ่งในกรณีตัวประกันนี้ อาชญากรยอมมีเวลามากพอที่จะใช้ความคิดหัดคิดสังใจเองได้

จริงอยู่ แม้โทษประหารชีวิตจะออกจะทารุณและโหดร้ายเกินไป แต่ถ้าเราเป็นญาติของผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดนั้น เราจะมีความรู้สึกอย่างไร.

ส่วนที่ 2.

โทษจำคุก ¹

โทษจำคุก คือ โทษที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยไต่กระทำความผิด และพิพากษาจำคุกจำเลย โดยส่งตัวไปคุมขังไว้ในเรือนจำ

โทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่จะทำให้นผู้กระทำความผิดกลับคนเป็นพลเมืองดีได้ เพราะเจ้าพนักงานราชทัณฑ์มีโอกาสดูแลผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลได้ ว่าการปฏิบัติ (TREATMENT) ในเรือนจำ หรือในสถานที่กักขัง ไต่ทำให้ผู้ต้องโทษกลับคนได้หรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้โดยถือเป็นหลักว่า จะคงพิจารณาให้ผลปฏิบัติแก่นักโทษเป็นคน ๆ ไป ส่วนการให้ผลปฏิบัติแก่ผู้ต้องโทษอย่างไร จึงจะเป็นผลทำให้ผู้ต้องโทษกลับคนเป็นพลเมืองดี จนสามารถเขาสังคมได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่สังคม เป็นเรื่องของทัณฑวิทยา ซึ่งต่อไป นักศึกษาก็จะได้อีกถึง เมื่อไปเรียนวิชา อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา ในปีที่ 4. อนึ่ง โทษจำคุกนอกจากจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ มีโอกาสให้ผลปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชา เช่น ให้นักโทษได้เล่าเรียนหนังสือ และฝึกหัดอาชีพ จนรู้คุณค่าของการทำงานแล้ว ยังเป็นโทษที่ทำให้ผู้ต้องโทษรู้สึกหวาดกลัว เพราะทุกขมรมาน อาหารการกินก็ไม่ค่อยจะสุกขึ้น ถูกจำกัดอิสรภาพ ทำให้ต้องจากครอบครัวซึ่งเป็นที่ยึด ที่รองจากบ้านซึ่งเคยอยู่อาศัย จึงอาจทำให้ผู้ต้องโทษเห็นคุณค่าของอิสรภาพ ทำให้เกิดความหวาดหวั่นในการที่จะไปกระทำความผิดอีก เพราะกลัวว่าจะต้องกลับมาถูกจองจำอีก

1. วินัย ทองลงยา

โทษจำคุก มี 2 ประเภท คือ

1. โทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา เช่น กำหนดเวลา เป็นปี ซึ่งอย่างสูงสุดก็ไม่เกิน 20 ปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลมีการเพิ่มโทษ ตามมาตรา 51 หรือมีการลดโทษ ตามมาตรา 53 เมื่อจะมีการเพิ่ม โทษลดโทษ จากโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็น โทษจำคุก 50 ปี แล้วจึงเพิ่มโทษ หรือลดโทษ หรือในกรณีที่ศาลนับโทษ เรียงกระทง ก็อาจมีระยะเวลายาวกว่า 20 ปีได้ อาจเป็น 50 ปี หรือ บางที 100 ปี ก็มี เช่น คดีของไอโม่ง โทษระงับความผิดหลายกรรม ท่างกัน ศาลลงโทษทุกกรรมเรียงกระทงความผิดไป ไอโม่งจึงถูกจำคุก 100 คว้าปี และเมื่อพ้นโทษจำคุกแล้ว ยังถูกกักกันอีก ไอโม่งจึงอาจ จะหมดโอกาสมากระงับความผิดอีก

2. โทษจำคุกตลอดชีวิต โทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ ถ้าเรามองในแง่ของตัวอักษรแล้ว ก็จะทำให้เข้าใจว่า ผู้ต้องโทษชนิดนี้คง หมดโอกาสที่จะออกมาสู่อิสรภาพได้ เพราะจะต้องติดคุกจนกว่าจะตาย เพราะใช้ถ้อยคำว่า " จำคุกตลอดชีวิต " แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่ถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น โลกกลับคืนสู่อิสรภาพมีไฉนน้อย หรือเกือบ ทั้งหมดก็ว่าได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ผู้ต้องโทษทุกคนไม่ว่าจะเป็นโทษอะไร ก็ตาม อาจเป็นโทษประหารชีวิต โทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกมี กำหนดระยะเวลา สามารถที่จะหลุดเกล้าๆ ถวายเรื่องราวต่อองค์ พระมหากษัตริย์ ขอรับพระราชทานอภัยโทษได้ และนอกจากนี้ เมื่อ ผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตได้กระทำความดีในระหว่างที่ได้รับโทษอยู่ ทางราชการก็จะลดหย่อนผ่อนโทษให้ ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ และใน วันสำคัญ ๆ อันเกี่ยวกับราชวงศ์จักรี ก็ยังมีการอภัยโทษให้ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันเฉลิม

พระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น ก็จะมีการลดโทษมาเรื่อย ๆ จนบางที่ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิตก็คุกจริง ๆ ไม่กี่ปีก็ออกมาแล้ว

อำนาจของศาลในการกำหนดโทษจำคุก อำนาจดังกล่าวนี้ เรียกว่า ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษจำคุกเพื่อความเหมาะสมและความร้ายแรงแห่งการกระทำ ซึ่งอาจแยกออกได้ดังนี้

1. ดุลพินิจในการกำหนดโทษภายในอัตราที่กำหนด

กำหนด คือ กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกโดยมีระยะขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ เช่น ตามมาตรา 290 " ผู้ใดมิได้เจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี " จากมาตรา 290 นี้ กฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ คือ ขั้นต่ำตั้งแต่สามปี ขั้นสูงไม่เกินสิบห้าปี ดังนั้นผู้พิพากษาหรือศาลจะต้องใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษในอัตรากังกล่าว แต่จะลงโทษต่ำกว่าสามปีไม่ได้ หรือจะลงโทษสูงกว่าสิบห้าปีก็ไม่ได้

2. ดุลพินิจในการเลือกใช้อัตราโทษ คือ เมื่อ

ความผิดนั้นกำหนดอัตราโทษไว้หลายอย่าง ศาลย่อมมีอำนาจเต็มที่ในการใช้ดุลพินิจในการเลือกกำหนดโทษอย่างใดอย่างหนึ่งลงแก่ผู้กระทำความผิดได้ เช่น ตามมาตรา 157 " ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ " จากตัวอย่างมาตรา 157 จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้ 3 อย่าง คือ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี อย่างหนึ่ง ปรับตั้งแต่สองพันบาท

ถึงสองหมื่นบาท อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งคือ ทั้งจำทั้งปรับ เมื่อกรณีเป็นอย่างนี้ ศาลอาจจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษอย่างใดอย่างหนึ่งในสามอย่างนี้ ก็ได้ คือ อาจจะจำคุกอย่างเกี่ยวในอัตราที่กฎหมายได้กำหนดไว้ หรือจะลงโทษปรับอย่างเกี่ยวในอัตราดังกล่าว หรืออาจจะลงโทษทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ก็ได้

แต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกและปรับ ศาลย่อมใช้ดุลพินิจเลือกได้ 2 ทาง คือจะลงโทษจำคุกอย่างเกี่ยวโดยไม่ปรับก็ได้ หรือจะลงโทษทั้งจำคุกและปรับก็ได้ แต่จะเลือกลงโทษปรับอย่างเกี่ยวไม่ได้ เว้นแต่จะเขบาทบัญญัติในมาตรา 55 หลักในมาตรา 20 บัญญัติว่า " บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยกัน ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้ "

นอกจากศาลจะมีอำนาจในการกำหนดโทษจำคุกแล้ว ศาลยังมีอำนาจในการเพิ่มโทษ ในการลดโทษ หรือในการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ ซึ่งเราจะได้ศึกษากันในรายละเอียดต่อไปเมื่อถึงบทบัญญัติในเรื่องนั้น ๆ

การคำนวณระยะเวลาจำคุก

มาตรา 21 บัญญัติว่า " ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเขาควย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงชั่วโมง

ถ้าเวลาที่คำนวณนั้นกำหนดเป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่ง เดือน ถ้ากำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการ เมื่อผู้ต้องหาพิพากษาถูกจำคุกครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด "

ตามมาตรา ๓๓ ใ้กว้างหลักเกณฑ์ของการคำนวณไว้อย่าง
ชัดเจนว่า วันจำคุกจะเริ่มต้นเมื่อใด การนับกำหนดโทษจำคุกเป็นวัน
เป็นเดือน เป็นปี มีวิธีคำนวณอย่างไร และเมื่อครบกำหนดแล้วจะต้อง
ปล่อยตัวเมื่อใด เพราะเกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงจำเป็นต้อง
ต้องเขียนไว้ให้ละเอียด ซึ่งพอจะแยกพิจารณา เป็นดังนี้

ก. วันเริ่มจำคุก ให้นับรวมเข้าเป็นหนึ่งวันเต็ม
โดยไม่ต้องคำนึงว่า ผู้ที่ถูกศาลลงโทษจำคุกจะถูกส่งไปถึงเรือนจำเวลาใด
ก็ตาม ทั้งนี้เพราะทางปฏิบัติ ศาลอาจจะอ่านคำพิพากษาตอนบ่าย ออก
หมายจำคุก ก็อาจจะเป็นเวลา 15 นาฬิกา กว่าผู้ต้องโทษจะไปถึงเรือนจำ
ก็อาจจะเป็นเวลา 18 นาฬิกา เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องโทษ
กฎหมายก็ให้นับเป็นว่า ผู้ต้องโทษได้ถูกจำคุกมาหนึ่งวันเต็มแล้ว คือนับวัน
เริ่มจำคุกรวมคำนวณเขาด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึง
ถึงจำนวนชั่วโมง

ข. ถ้าคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยกำหนด
เป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาใน
กรณีที่มีบางเดือนมี 30 วัน บางเดือนก็มี 31 วัน บางเดือนก็มี 28 หรือ
29 วัน เพื่อให้เป็นธรรมแก่จำเลยทุกคนในกรณีที่ถูกลงโทษจำคุกเป็นเดือน
ก็ให้นับ 30 วัน เป็นหนึ่งเดือน เช่น จำเลยถูกลงโทษจำคุก 3 เดือน
เริ่มนับในวันที่ 1 มีนาคม จะครบกำหนด 3 เดือน ในวันที่ 29 พฤษภาคม
โดยนับดังนี้

1 - 30 มีนาคม	1	เดือน	=	30	วัน
31 มีนาคม - 29 เมษายน	1	เดือน	=	30	วัน
30 เมษายน - 29 พฤษภาคม	<u>1</u>	เดือน	=	<u>30</u>	วัน
<u>รวม</u>	<u>3</u>	เดือน	=	<u>90</u>	วัน

ดังนั้นวันที่จะปล่อยตัวจำเลย ก็คือ วันที่ 30 พฤษภาคม
คือวันที่ถัดจากวันครบกำหนด

แต่ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ ก็จะครบกำหนด 3
เดือน ในวันที่ 31 พฤษภาคม ซึ่งจำเลยจะต้องรับโทษจำคุกถึง 92 วัน
อันเป็นผลร้ายแก่ตัวจำเลย

แต่การกำหนดโทษจำคุกเป็นเดือนนี้ มีข้อที่ควรระวัง
อยู่บางประการ เพราะอาจเป็นผลร้ายแก่จำเลยผู้ถูกจำคุกได้ในกรณีที่มี
การเพิ่มโทษ หรือลงโทษเรียงกระทง คือ อาจทำให้กำหนดโทษเปลี่ยนแปลง
ไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ให้มี 30 วัน เป็นหนึ่งเดือน เช่น
ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 8 เดือน ซึ่งถ้าคำนวณเป็น วัน ก็จะเท่ากับ
(8 × 30) = 240 วัน เพิ่มโทษถึงหนึ่ง ก็เป็น (240 + 120)
= 360 วัน แต่ถ้าเราไปคำนวณว่าจำเลยถูกศาลลงโทษจำคุก 8
เดือน เพิ่มโทษถึงหนึ่งก็คือ (8 + 4) = 12 เดือน อันเท่ากับ
1 ปี แล้วคำนวณตามปีปฏิทินราชการ ก็จะเท่ากับ 365 วัน หรือ 366
วัน ซึ่งก็จะเป็นผลร้ายแก่ตัวจำเลยได้ ดังนั้นที่ถูกต้องแล้ว จำเลยก็
ควรถูกลงโทษจำคุก 360 วัน ไม่ใช่ 365 วัน หรือ 366 วัน ตามที่
คำนวณตอนหลัง

ค. ระยะเวลาจำคุกที่กำหนดเป็นปี ก็ให้คำนวณ
ตามปีปฏิทินราชการ ระยะเวลาจำคุกที่กำหนดเป็นปี ไม่ค่อยจะมีปัญหา
เท่าไรนัก เช่น วันเริ่มจำคุก 1 กุมภาพันธ์ จำคุก 1 ปี ก็ครบ
กำหนดวันที่ 31 มกราคม ปีถัดไป เวลาปล่อยตัวก็ปล่อยในวันที่ 1
กุมภาพันธ์ หรือ เริ่มจำคุกวันที่ 5 กันยายน จำคุก 1 ปี ก็ครบกำหนด
วันที่ 4 กันยายน ปีถัดไป เวลาปล่อยตัวก็ปล่อยวันที่ 5 กันยายน
หรือ จำคุก ๒ ปี วันเริ่มจำคุกวันที่ 1 พฤศจิกายน 2522 ครบกำหนด